Vihreä kasvu
Janne Peljo

17.10.2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto Eduskunnan talousvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)
VNS 7/2022 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää Eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi. EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen mukaiseen ilmastopolitiikkaan. Suomi on ottanut edelläkävijän roolin hyvin kunnianhimoisella hiilineutraaliustavoitteella vuodelle 2035. Elinkeinoelämä painottaa, että samalla kun päästöjä vähennetään, on huolehdittava yritysten mahdollisuudesta investoida ja pärjätä kansainvälisessä kilpailussa: vähennetään päästöjä kaikilla sektoreilla kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti.

Lausunnon pääkohdat:

- Ensimmäinen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma täydentää tarpeellisella tavalla ilmastopolitiikan suunnitelmia.
- Laaditut vaikutusarviot ovat kiitettäviä, kansantalouden kustannustehokkuuden näkökulmasta tavoitetaso voisi olla korkeampikin.
- On huolestuttavaa, että viimeisten ennakkotietojen mukaan maankäyttösektori (LULUCF) on muuttunut nielusta päästölähteeksi, ja tätä ei suunnitelman toimenpiteissä ole huomioitu.
- Joustojen käytön mahdollisuus maankäyttö- ja taakanjakosektoreiden välillä on tärkeää varmistaa etupainotteisin toimin.
- Vapaaehtoisten päästökompensaatioiden käytön vauhdittaminen tärkeää, niin luonnon kuin teknisten poistumien avulla.

Ensimmäinen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma täydentää tarpeellisella tavalla ilmastopolitiikan suunnitelmia

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää valtioneuvostoa ja Maa- ja metsätalousministeriötä ensimmäisen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman hyvästä valmistelusta. EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan ja pitää tärkeänä, että ilmastotavoitteisiin pyritään johdonmukaisen ja ennustettavan

politiikkaohjauksen kannustamana, ja että päästöjä vähennetään kaikilla sektoreilla kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) on ensimmäinen koko maankäyttösektorin kattava ilmastosuunnitelma. Päämääränä on kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti edistää maankäytön, metsätalouden ja maatalouden siirtymistä kohti ilmastokestävyyttä eli päästöjen vähentämistä, nielujen aikaansaamien poistumien vahvistamista sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen. Suunnitelmassa määritetään ne ilmastopoliittiset toimenpiteet, joilla maankäyttösektorille (LULUCF-sektori) asetetut ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma edistää osaltaan Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä.

Maankäyttösektorilla toteutettavien lisätoimien tavoiteltu vuosittainen nettovaikutus on vähintään 3 miljoonaa tonnia CO2-ekvivalenttia vuoteen 2035 mennessä. Tavoite perustuu hallituksen Vuosaaren ilmastokokouksessa 3.2.2020 julkistamaan tiekarttaan Hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitteen saavuttamiseksi. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma toteuttaa osaltaan myös hallituksen joulukuussa 2021 asettamaa tavoitetta vähentää maataloudesta peräisin olevia kasvihuonekaasupäästöjä 29 prosentilla (-4,6 miljoonaa tonnia CO2-ekv.) vuoden 2019 tasosta vuoteen 2035 mennessä. Suunnitelma tukee myös uuden ilmastolain (423/2022) mukaista ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman valmistelussa lähtökohtana kuvataan olleen saavuttaa hallitusohjelmassa asetetut ilmastotavoitteet mahdollisimman kustannustehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla. Suunnitelma on laadittu noudattaen samoja periaatteita, joita ilmastolaki on edellyttänyt keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) laatimiselta.

EK katsoo, että maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) tuo arvokkaan täydennyksen ilmastopolitiikan suunnitelmiin, kattaen uuden ilmastolain edellyttämällä tavalla maankäyttösektorin päästöt ja nielut, ja edistäen siten osaltaan Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Tärkeä lähtökohta suunnitelman laadinnassa on ollut myös luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja edistäminen, mitä EK pitää kannatettavana. Kestävästi tuotetuilla biomassoilla on keskeinen rooli vihreän siirtymän toteutuksessa ja päästöjen vähentämisessä.

Laaditut vaikutusarviot ovat kiitettäviä, kansantalouden kustannustehokkuuden näkökulmasta tavoitetaso voisi olla korkeampikin

On hyvä, että suunnitelman laadinnan yhteydessä on laadittu kattavat arviot päästöjen ja poistumien kehityksestä maankäyttösektorilla sekä esitettyjen toimien vaikutuksista, ja että työtä on koordinoitu yhdessä muiden ilmastopolitiikan suunnitelmien laadinnassa.

Vaikutusarviot osoittavat, että perusskenaarion mukainen kehitys ei ole riittävä Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, ja että on tärkeää että maankäyttösektorilla toteutettavien lisätoimien avulla pystytään pääsemään tavoiteltuun, vähintään 3 miljoonaan CO2-ekvivalenttitonnin vuosittaiseen nettovaikutukseen vuoteen 2035 mennessä. Näin ollen onkin hienoa, että esitetyin toimin arvioidaan pystyttävän saavuttamaan 3,38-3,58 miljoonan CO2e-tonnin vuosittainen nettovaikutus vuoteen 2035 mennessä, vaikka luonnollisesti vaikutuksiin liittyy epävarmuuksia kuten suunnitelmassa on esitetty. Kaiken kaikkiaan tämä on vähintäänkin tavoiteltava taso.

Koko kansantalouden tasolla tarkasteltuna on ensiarvoisen tärkeää kohdistaa ilmastotoimet kustannustehokkaasti. Taakanjakosektorilla joidenkin jo päätettyjen ilmastotoimien kustannus on huomattavasti korkeampi kuin PTT:n laatimassa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman kustannusvaikutusten arvioinnissa on maankäyttösektorin toimenpiteille arvioitu. PTT:n arvion mukaan kymmenen käyttökelpoisinta toimenpidettä ilmastovaikuttavuuden, kustannusvaikuttavuuden sekä yhteiskunnan ja maanomistajien hyväksyttävyyden osalta mahdollistaisivat arviolta 5,2 miljoonan tonnin CO2-ekv. vuotuisen ilmastohyödyn saavuttamisen vuonna 2035, joten maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa olisi näiden tietojen varassa perusteltua jopa entisestään kasvattaa tavoitetasoa. Näin pystyttäisiin kansantalouden tasolla saavuttamaan pienemmin kustannuksin suurempi vaikutus nettopäästöihin.

Uudet tiedot maankäyttösektorin muuttumisesta nielusta päästölähteeksi haastavat suunnitelman perusoletuksia

Vuoden 2021 kasvihuonekaasuinventaarion pikaennakkotietojen mukaan maankäyttösektori (LULUCF) on muuttunut nielusta päästölähteeksi. Pikaennakkotietojen mukaan LULUCF-sektori oli kokonaisuutena 2,1 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin (CO2-ekv.) suuruinen päästölähde vuonna 2021. LULUCF-sektorilla metsät olivat edelleen nettonielu (6,7 milj. t CO2-ekv.), mutta muiden maankäyttöluokkien päästöt olivat metsien nettonielua suuremmat. Luke:n mukaan muutos johtuu ennen kaikkea puuston kasvun alenemisesta ja lisääntyneistä hakkuista.
Tiedot ovat tulleet käytettäväksi vasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman laadinnan loppuvaiheilla, ja on siten ymmärrettävää että niitä ei ole voitu sisällyttää suunnitelman laskelmiin. Tietojen tarkentumista ja tarkempia selvityksiä odoteltaessa on kuitenkin tärkeää varautua myös siihen, että maankäyttösektorilla tarvitaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi huomattavasti suunnitelmaa laadittaessa oletettua

enemmän toimenpiteitä. Lisäksi maankäyttösektorin muuttuminen nielusta päästölähteeksi

Joustojen käytön mahdollisuus maankäyttö- ja taakanjakosektoreiden välillä on tärkeää varmistaa etupainotteisin toimin

Maankäyttösektorin ilmastotoimissa onnistuminen onkin merkittävää paitsi Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta, myös haastavien taakanjakosektorin tavoitteiden näkökulmasta. Suomelle on tärkeä LULUCF- ja taakanjakosektorin välinen jousto, jolla maankäyttösektorin ollessa nettonielu, voidaan poistumilla kompensoida taakanjakosektorin päästöjä enintään 0,45 miljoonaa tonnia CO2-ekv. vuodessa 2021–2030 välisenä aikana. Tämän jouston onnistuminen on riippuvainen neuvoteltavana olevasta EU LULUCF -asetuksesta ja siihen sisältyvistä säännöistä sekä siitä, että maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpiteet toteutetaan etupainotteisesti. Näin ollen on erittäin tärkeää, että maankäyttösektorin lisätoimenpiteitä toteutetaan etupainotteisesti siten, että maankäyttösektorin jousto taakanjakosektorille on käytettävissä, kuten suunnitelmassa on hyvin todettu.

Vapaaehtoisten päästökompensaatioiden käytön vauhdittaminen tärkeää

Yrityksillä on kasvava halu tehdä vapaaehtoisia lisätoimia ilmaston hyväksi ja sellaisten omasta toiminnastaan aiheutuvien päästöjen kompensoimiseksi, joiden vähentäminen muilla keinoin ei ole mahdollista. Suomeen tulisi luoda kriteerit ja rekisteröintijärjestelmä kriteerit täyttäville hiilensidontayksiköille, jotta yritysten ja kansalaisten rahoittamien vapaaehtoisten ilmastotoimien aidosta lisäisyydestä voidaan varmistua. Hiilen sidonnassa tulee huomioida niin luonnollisten kuin teknisten poistumien ja varastojen mahdollisuudet, teknologianeutraaliuden periaatetta noudattaen. EK pitääkin suunnitelmassa mainittua vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden syntymisen edistämistä lämpimästi kannatettavana. Suomen tulee myös sitoutua ylittämään kansainväliset päästövähennysvelvoitteensa vähintään rekisteriin merkittyjen päästövähennysten määrällä, jotta järjestelmä mahdollistaisi kotimaisten päästövähennysten käytön ilmastonäkökulmasta uskottavasti myös muiden toimijoiden kuin Suomen valtion hiilineutraaliuspyrkimyksiin.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Janne Peljo